

GENERALITAT DE CATALUNYA
DEPARTAMENT DE TERRITORI I SOSTENIBILITAT
AGÈNCIA CATALANA DE L'AIGUA

Assumpte: Al·legacions a l'ordre per la qual es revisen les zones vulnerables en relació amb la contaminació per nitrats procedents de fonts agràries

EXPOSEM:

Que l'entitat i la plataforma que representa tenen com a objectius l'estudi, la defensa i la conservació del medi ambient i del territori. Que aquests objectius interessin al bé comú i com a tal són reconeguts a l'article 45 de la Constitució Espanyola.

Que la Sala Segona del Tribunal Suprem, en sentència dictada el 30 de novembre de 1990, sobre el recurs del sumari 12/85 de la Secció Tercera de l'Audiència Provincial de Barcelona, va reconèixer el dret de gaudir del medi ambient com a dret fonamental dels ciutadans espanyols.

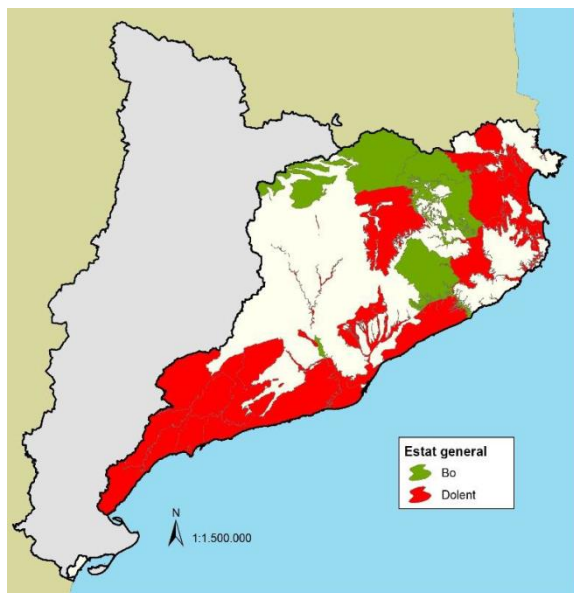
Que tenim coneixement del projecte d'ordre per la qual es revisen les zones vulnerables en relació amb la contaminació per nitrats procedents de fonts agràries volem fer les següents al·legacions;

Consideració prèvia

L'estat actual de les masses d'aigua subterrànies és molt crític.

L'estat actual de les masses subterrànies ha empitjorat. Així es desprèn de l'informe impress 2019 i dels seus annexos que acompanyen l'ordre. Respecte a l'anterior informe impress, les masses contaminades per nitrats comprovades han passat de 14 a 16. És a dir, un 43% de

totes les masses. A més, hi ha una massa que és probable que estigui contaminada i 8 més sobre les quals existeixen incerteses, que poden elevar encara més aquest percentatge. Si afegim l'estat quantitatiu i altres tipus de pressions amb efectes contaminats, resulta que el mal estat de les masses d'aigua subterrànies passa del 61% en l'anterior informe impress elaborat el 2013 al 76% en el del 2019. El mapa següent és força explícit de la situació crítica de l'aigua subterrània:

Hem volgut fer constar la gravetat de la situació i el deteriorament persistent en el temps de la qualitat de l'aigua subterrània, perquè del redactat de l'ordre i d'algunes conclusions del document impress, en considerar la globalitat de les masses, es podria interpretar que la qualitat de l'aigua subterrània no ha empitjorat. No és el cas. L'estat actual és realment crític. Per canviar la tendència, calen mesures adequades que complementin i modifiquin les actuals, que són realment ineficients, com ho demostra l'objecte de l'ordre, que confirma que 45 nous municipis han de ser considerats com a zones vulnerables.

Tenint en compte aquest mal estat de la qualitat de l'aigua de les masses subterrànies presentem les següents al·legacions;

AL·LEGACIONS

- 1. En el Projecte d'ordre per la qual es revisen les zones vulnerables en relació amb la contaminació per nitrats procedents de fonts agràries, no s'inclouen, ni s'acompanyen, ni es preveuen, noves disposicions reglamentàries, ni nous programes d'actuació amb mesures addicionals o accions reforçades per reduir realment el nitrogen aplicat en les ZV, que substitueixin, modifiquin o complementin les contemplades en l'actual programa d'actuació en zones vulnerables establert en el decret 153/2019, cosa que suposa l'incompliment de l'article 5 de la directiva 91/676/cee, que estableix que s'han de prendre les mesures necessàries, *si a l'inici d'aplicar els programes d'actuació o arran de les experiències adquirides*, es constata que les mesures no són suficients per assolir els objectius establerts en l'article 1 de la directiva, de reduir la contaminació provocada pels nitrats d'origen agrari i actuar preventivament per evitar-la.**

Reproduïm l'apartat 5 de l'article 5 de la directiva de nitrats:

*Los Estados miembros tomarán todas aquellas medidas adicionales o acciones reforzadas que consideren necesarias si, **al inicio o a raíz de la experiencia adquirida** al aplicar los programas de acción, se observare que las medidas mencionadas en el apartado 4 no son suficientes para alcanzar los objetivos especificados en el artículo 1. Al seleccionar estas medidas o acciones, los Estados miembros tendrán en cuenta su eficacia y su coste en comparación con otras posibles medidas de prevención.*

Considerar 45 nous municipis com zones vulnerables és una evidència de la ineficàcia de les mesures adoptades per reduir la contaminació per nitrats provinents de fonts agràries.

El projecte d'ordre considera que s'han d'aplicar les mesures previstes en l'actual pla d'actuació en zones vulnerables establert en el decret 153/2019, sense preveure noves mesures addicionals o reforçades. Ara bé, les mesures previstes no són proporcionals a la gravetat de la situació explicada en la consideració prèvia, i són insuficients per revertir-la, cosa que suposa l'incompliment de la directiva 91/676/cee.

Només 1 dels 45 nous municipis declarats vulnerables se'ls aplicarà la prohibició per implantar noves explotacions i incrementar la capacitat de bestiar de les existents. Representa el 2,2%. Si comptem Sant Jaume de Llierca, seran 67 municipis dels 466 declarats vulnerables (421 existents + 45 nous), que se'ls aplicarà temporalment la moratòria. Només representen el 14,3%. Percentatge que no passaria del 10%, si el càlcul es fes sobre els municipis excedents de nitrogen que l'ACA en el seu informe de març del 2016, situava en un 69% dels municipis catalans. Segons el document Impress 2019 s'ha comprovat que el 43% de les masses d'aigua subterrànies estan

contaminades per nitrats, i que pot arribar fins al 67% si es tenen en compte les masses que probablement poden superar les concentracions de nitrats permises, i les que presenten incerteses. Si a més es considera l'estat quantitatiu, l'informe impress 2019, conclou que el 76% de les masses d'aigua subterrània tenen un estat dolent. És a dir, només una quarta part de les masses presenten un estat bo. En la memòria del document impress 19, es considera que el risc de no assolir un bon estat químic de les masses d'aigua subterrànies és del 84%.

Amb aquestes dades, sembla força evident que les mesures previstes en l'actual programa d'actuació en ZV, no són proporcionals, ni suficients per revertir la situació. De fet no ho són en el programa actual, ni ho han estat en cap dels programes anteriors. Això és irrefutable, ja que hem passat de 203 municipis declarats vulnerables en el 1998 a 466 en el 2020. Un autèntic desastre ambiental.

Per tant, la nova declaració de zones vulnerables, mitjançant l'ordre que és l'assumpte d'aquestes alegacions, i que segons la memòria d'impactes que l'acompanya, es tracta d'una disposició reglamentària que respon als principis de bona regulació normativa, no pot ser una mena d'acta notarial o una escriptura pública que certifiqui el mal estat de les aigües subterrànies, i prou, sinó que per complir amb l'objectiu de la directiva de nitrats establerts en el seu article primer de reduir i prevenir la contaminació per nitrats, i per complir amb el cinquè, ha d'incloure noves mesures correctores que aturin el deteriorament de la qualitat de l'aigua, i que siguin eficients per millorar-la, o bé que es proposin en una nova disposició reglamentària seguint els mateixos principis de bona regulació normativa, o bé en un nou programa d'actuació en ZV que substitueixi, modifiqui o complementi l'actual, doncs en cap cas la directiva en limita el nombre, ni és obligatori esperar 4 anys, com queda molt clar en l'apartat 7 de l'article 5 de la directiva de nitrats.

Un exemple que pot explicar la situació, podria ser el d'un metge que certifica el mal estat d'un pacient, diagnosticant que el tractament impropriadament emprat fins aleshores ha estat el causant de l'empitjorament del malalt, i malgrat els diversos advertiments de la comunitat mèdica, prescriu novament el mateix tractament sabent que el malalt seguirà empitjorant. A ningú se li escapa que el metge haurà de respondre davant les instàncies pertinents, per la seva negligència, o fins i tot per altres conceptes si es demostra que hi ha un beneficiari, com podria ser hipotèticament alguna empresa que fos tenidora dels drets del tractament. Salvant les diferències, això és el que passa amb els nitrats. El DARPA i DTES, van aplicant mesures i aproven augments insostenibles de la cabana porcina i avícola, que provoquen un deteriorament comprovat en la qualitat de l'aigua subterrània, que certifiquen any rere any, i que malgrat els advertiments de la UE en forma d'expedients sancionadors, o cartes d'emplaçament com la de l'expedient 2018/2250 en el que la Comissió va considerar que l'elevada concentració de nitrats suposava

una infracció de l'article 3.4 de la directiva 91/676/CEE, fins i tot advertiments de l'ACA i de diversos informes interns, continuen aplicant normes i mesures semblants, i aprovant nous increments de cabana ramadera, sabent que l'estat general de les masses subterrànies seguiran empitjorant. En aquest cas, però, sí que hi ha un beneficiari que no és hipotètic: el sector ramader del porcí i de l'aviram, més concretament els pocs grups empresarials que integren aproximadament el 75% de la producció.

Per comprovar-ho només cal prendre les dades de l'anterior document impress elaborat en el 2013, a on s'especifica que l'estat del 61% de les masses d'aigua subterrània era dolent, i les de l'impress 2019, a on s'especifica que les masses amb un estat dolent són ja el 76%, cosa que suposa un increment del deteriorament de la qualitat de l'aigua del 24,6%, i les comparem amb les dades de les estadístiques agràries publicades en la web del DARPA, a on es pot verificar l'increment d'1.569.209 places de porcs i de 7.241.709 d'aus de corral, en el període 2013-2019, que representen increments del 20,0% de la cabana porcina i un 14,30% de la d'aus. Amb aquestes dades es pot concloure amb certesa que les normes i mesures que s'han aplicat han afavorit el creixement del sector, generant moltes més dejeccions, que aporten molt més nitrogen en zones que ja són excedentàries, justament tot el contrari del que cal fer, cosa que ja va advertir l'ACA en el seu informe de març del 2016. Després de comparar l'evolució de la contaminació de l'aigua per nitrats i el creixement de la ramaderia intensiva, especialment de la porcina, la conclusió no pot ser un altre: **+ porcs = + contaminació**

Però amb l'empitjorament comprovat de la qualitat de les masses d'aigua subterrànies constatat en l'informe impress, que comporta la declaració de 45 nous municipis vulnerables, ni el DARPA, ni el DTES no poden fer veure que no passa res, i normalitzar una situació que és insostenible i que afecta generacions futures. Perquè tenen la responsabilitat de fer polítiques per protegir la salut de les persones, conservar, protegir i millorar la qualitat del medi ambient, i vetllar per la utilització prudent i racional dels recursos naturals, d'acord amb l'article 192 del TFUE, o com estipula l'EAC tenen l'obligació de prendre les *decisions necessàries per vetllar per la protecció del medi ambient per mitjà de polítiques públiques basades en el desenvolupament sostenible i la solidaritat intergeneracional, amb polítiques ambientals que s'han de dirigir especialment a reduir les diferents formes de contaminació*, i per vetllar que *"totes les persones tinguin dret a la protecció davant les diferents formes de contaminació"*,

Ja no es pot dissimular, ni amagar, la magnitud del desastre que significa tenir només una quarta part dels aqüífers en bon estat, justificant càlculs esbiaixats del nitrogen generat per les dejeccions ramaderes, allunyats dels aprovats per la Comissió europea quan s'apliquen les MTD. Ja no es pot seguir intentant enlluernar a la

ciutadania amb tractaments de purins miraculosos, que en la realitat no s'apliquen, per dificultats tècniques, per ineficaços o per excessius costos, i els que s'han aplicat com les plantes de biogàs, han estat una estafa, a banda de generar més nitrogen al final del tractament. I ja no es pot seguir intentant fent-nos creure que els ramaders d'Osona, transporten els purins fins a Xerta, o fins a Montgarri, per aconseguir una fertilització excel·lent, quan en diversos informes es denuncia sistemàticament el risc real d'escampar-los a prop de les instal·lacions per la manca de controls eficients.

Per tant, per complir amb la directiva 91/676/cee, en especial amb l'article cinquè per la seva rellevància en aquesta al·legació, per poder complir amb els objectius establerts en el seu article primer de reduir i prevenir la contaminació per nitrats, i per complir amb la responsabilitat que tenen les autoritats competents en matèria de medi ambient i protecció de la salut de les persones, el DARPA i el DTES, han de proposar noves mesures addicionals i reforçades que han d'incloure en l'ordre de revisió de ZV. o bé en altres disposicions reglamentàries, o bé en un nou programa d'actuació.

- 2. Totes les mesures del programa d'actuació en ZV establert en el decret 153/2019, que depenen del càlcul de l'ICR, algunes de les quals en fa referència l'ordre objecte d'aquestes al·legacions, incompleixen la directiva 91/676/cee, doncs l'ICR no té en compte les diferents fonts de N, com prescriu la directiva amb relació a les mesures que s'haurien d'incloure en els programes d'acció a què es refereix la lletra a) de l'apartat 4 de l'article 5, establertes en l'annex III.**

La majoria dels municipis vulnerables a la contaminació per nitrats, se'ls ubicarien en la ZV-A, o fins i tot se'ls hauria d'aplicar la prohibició de noves instal·lacions o ampliacions de les existents si el N total aportat es calcula d'acord amb la directiva de nitrats, i si es tenen en compte les dosis màximes de N que es poden aplicar estipulades en l'annex 5 del decret 153/2019.

Reproduïm l'apartat c de l'annex III de la directiva 91/676/cee:

anexo III

Medidas que deberán incluirse en los programas de acción a que se refiere la letra a) del apartado 4 del artículo 5,

c) los usos de la tierra y las prácticas agrarias, incluidos los sistemas de rotación de cultivos;

y deberá basarse en un equilibrio entre:

i) la cantidad previsible de nitrógeno que vayan a precisar los cultivos, y ii) la cantidad de nitrógeno que los suelos y los fertilizantes proporcionan a los cultivos, que corresponde a:

- la cantidad de nitrógeno presente en el suelo en el momento en que los cultivos empiezan a utilizarlo en grandes cantidades (cantidades importantes

- a finales del invierno),
- el suministro de nitrógeno a través de la mineralización neta de las reservas de nitrógeno orgánico en el suelo,
 - los aportes de compuestos nitrogenados procedentes de excrementos animales,
 - los aportes de compuestos nitrogenados procedentes de fertilizantes químicos y otros.

Reproduïm el càlcul de les dosis màximes de N que es poden aplicar segons l'annex 5 del decret 153/2019:

En cada cultiu s'ha de complir simultàniament la limitació referida a nitrogen en dejeccions ramaderes, a nitrogen en fertilitzants minerals o en aigua de reg i a nitrogen total. El nitrogen total inclou el procedent de la pròpia aigua de reg i l'aplicat com a fertilitzants minerals, com a dejeccions ramaderes i com a altres fertilitzants orgànics.

Reproduïm la definició de l'ICR:

L'índex de càrrega ramadera (ICR) és el quocient resultant de dividir el nitrogen total en les dejeccions produïdes pel bestiar en règim intensiu o semiintensiu de les explotacions ramaderes d'un municipi i dels municipis adjacents, entre el nitrogen de dejeccions ramaderes admissible en les terres fertilitzables dels mateixos municipis.

Malgrat el que diuen tant la directiva com el decret que hem reproduït, es pot observar que en el càlcul de l'ICR només inclou el nitrogen provinent de les dejeccions ramaderes. Deixa de banda el nitrogen provinent dels adobs químics o minerals, dels residus orgànics per valorització agrícola, com les oliasses, sansa, brisa i mares del vi, la fruita retirada i les hortalisses, digestats procedents de codigestió de dejeccions ramaderes amb altres residus orgànics, o els fangs de depuradora. Tampoc té en compte el nitrogen present en els sòls, l'aportació a través de la mineralització neta de les reserves de nitrogen orgànic en el sòl, i el provinent de fonts com la deposició atmosfèrica, la fixació biològica i les aigües de reg. Tampoc considera el N generat per la població de municipis que no tenen depuradora, i que també s'apliquen als sòls, ni el provinent d'abocadors en aquelles zones afectades, i altres fonts industrials.

A més l'ICR pressuposa que tots els purins s'aplicaran en tots els sòls que consten en la SIGPAC, sense excepcions, i amb les dosis màximes permeses sense tenir en compte la resta de fertilitzants, cosa que no és real, doncs molts pagesos no consideren el purí porcí un fertilitzant eficient, com també ho corroboren estudis tècnics, com la Guia de dejeccions Ramaderes, editada per l'UdL-Irta, amb la col·laboració de l'Agència de Residus de Catalunya, publicada en la web del DARPA, a on es detalla les característiques del purí porcí: molta aigua, poca matèria orgànica, el

75% del nitrogen és amoniacal, que junt amb la poca matèria orgànica es considera més un fertilitzant mineral que una esmena orgànica, elevat contingut de metalls, com el coure i el zinc, que creen problemes de fitotoxicitat en els conreus, alta concentració de fòsfor i potassi, amb una gran capacitat de contaminació, en especial el P, que ha obligat a la UE a limitar la dosi màxima que es poden aplicar en els sòls. En l'informe de sostenibilitat ambiental del 2019 (ISA-19), en tots els assajos de fertilització amb purins porcíns, conclouen que per aconseguir un rendiment òptim dels cultius és necessari aplicar fertilitzants minerals. En el mateix informe s'indica que el consum de fertilitzants minerals en el 2017 ha estat de 51.700 tones. Per tant, és impossible que en tota la superfície de la SIGPAC, s'apliquin els purins.

La conclusió és clara. Si a l'expressió matemàtica d'un quocient, s'incrementa el numerador, amb les quantitats de N que hem esmentat, i per altra banda reduïm el denominador amb totes les parcel·les que no s'apliquen purins, o s'apliquen en un determinat percentatge, el resultat augmenta, i per tant l'ICR de la majoria de municipis seria molt més elevat.

Per tant l'IAEDEN impugna l'annex 2 de l'ordre, perquè l'ICR que és criteri emprat per determinar la pertinença dels municipis declarats vulnerables en la zona A o B, i si cal aplicar la moratòria per instal·lar noves explotacions o ampliar capacitat de les existents, no compleix amb els requisits de la directiva 91/676/cee, ni del decret 153/2019. Tampoc compleix amb els principis d'actuació de l'Administració pública per a assolir els objectius en matèria ambiental, com és el principi de càlcul objectiu doncs l'ICR no representa la realitat de l'impacte ambiental provocat per les activitats ramaderes, i tampoc compleix amb el principi d'eficàcia que comporta prendre decisions eficients, doncs els municipis vulnerables als nitrats han augmentat en totes les revisions efectuades.

3. Sense perjudici de les mesures addicionals o accions reforçades que els departaments implicats estan obligats a prendre i que considerin més oportunes per complir amb l'article 5 de directiva 91/676/cee i poder assolir els objectius d'aquesta, i poder complir també amb les responsabilitats que tenen de protegir la salut de les persones, els recursos naturals i el medi ambient, atesa la gravetat de l'estat de les masses d'aigua subterrània, és urgent i inexcusable aplicar les següents;

- **prohibició per implantar noves explotacions ramaderes i incrementar la capacitat de bestiar de les existents en tots els municipis de les ZV, per poder prevenir l'increment de la contaminació per nitrats,**
- **reducció progressiva de la cabana porcína, per poder reduir la contaminació per nitrats.**

A la vista de la quantitat de masses d'aigua subterrània contaminades i la quantitat de municipis vulnerables als nitrats, aquesta al·legació no caldria ni argumentar-la. Però en tot cas, i perquè les autoritats competents del DARPA i del DTES, no posin excuses i d'una vegada per sempre, actuïn de conformitat amb el principi d'eficàcia, adoptant mesures proporcionals a la gravetat dels impactes ambientals provocats per la ramaderia intensiva, en especial la porcina, destacarem algunes dades d'informes publicats en les webs dels esmentats departaments que expliquen la necessitat d'adoptar les mesures proposades.

En concret l'ISA 2019, amb dades del 2017, calcula en 148.404.787 kg el nitrogen absorbible per la totalitat dels conreus. Per una altra banda, el N generat per les dejeccions ramaderes és de 88.971.287 kg i el consum de fertilitzants minerals és de 51.7000.000 kg. Només la suma d'aquestes dues fonts de N, és de 140.671.287 kg.

Si en aquesta xifra afegim l'N de les dejeccions de les 425.658 noves places de porcs aprovades en el 2018 i en el 2019, que suposen 3.137.099 kg més, si establim la mateixa proporció de 66.325.000 kg de N per les 8.989.144 places que hi havia en el 2017, resulta que l'N generat ja és de 143.808.386 kg.

Ara cal sumar-hi les quantitats de N que aporten altres fonts com:

- els fangs de depuradora
- els residus orgànics per valorització agrícola, com les oliasses, sansa, brisa i mares del vi, la fruita retirada i les hortalisses
- els digestats procedents de codigestió de dejeccions ramaderes amb altres residus orgànics i de les plantes de digestió anaeròbica
- la matèria orgànica (FORM-FV) i la de les plantes de compostatge
- la mineralització neta de les reserves de nitrogen orgànic en el sòl, i el provinent de fonts com la deposició atmosfèrica, i la fixació biològica
- l'aigua de reg
- les dejeccions de la població de municipis que no tenen depuradora, i que s'apliquen als sòls
- els abocadors
- altres residus industrials

Si bé no disposem de les dades exactes del N generat per totes les fonts que hem detallat, és evident que sumades a les quantitats comprovades de les dejeccions i fertilitzants minerals, superaran amb escreix el màxim de N absorbible pels cultius a tot Catalunya. Per fer-nos una idea, només en fangs de depuradora, amb dades del 2016, les 509 depuradores de Catalunya van generar 542.307 tones, de les quals, 266.130 es van destinar a compostatge, per aplicar als sòls. En tot cas seria un exercici de transparència que el DARPA i el DTES possessin els kg de N que generen a totes les

partides que hem detallat.

Per tant, amb aquestes dades facilitades per els mateixos departaments, a on es demostra de forma clara que el N generat supera el que poden absorbir la totalitat dels conreus a Catalunya, i amb les dades de contaminació de les masses d'aigua subterrània de l'informe impress 2019, és urgent i inexcusable que els responsables del DTES i del DARPA, aprovin com a mesura addicional i reforçada al programa d'actuació en ZV, la prohibició d'activitats econòmiques que generin nitrogen com noves instal·lacions o ampliacions de capacitat d'explotacions ramaderes intenses, en especial les porcines, per prevenir l'augment de contaminació per nitrats i de emissions d'amoniac, alhora que han d'aprovar un pla de reducció de la cabana porcina, que possibiliti la reducció d'aquest tipus de contaminació,

- 4. Com a mesures addicionals i accions reforçades al programa d'actuació en ZV, els responsables del DARPA i DTES han de modificar, substituir o complementar aquelles normes i disposicions reglamentàries, fins i tot lleis i decrets, que poden vulnerar normativa europea en matèria ambiental, o bé que no siguin suficients per assolir els objectius de prevenir, reduir i evitar la contaminació, i que han permès i han afavorit el creixement insostenible de la ramaderia intensiva, en especial la porcina, provocant impactes ambientals greus comprovats, com la contaminació de les masses d'aigua subterrànies.**

A més de les mesures proposades en l'al·legació anterior, i de les que els responsables del departaments afectats considerin oportunes, s'hauran de prendre les següents:

4.1 Establiment d'una taxa o cànon a la ramaderia intensiva.

El TFUE consagra el principi de qui contamina paga. Per tant el sector ramader de cria intensiva de bestiar ha de rescabalar a la societat dels impactes ambientals dels quals en són responsables. Avui això no està passant, cosa que suposa un incompliment de la normativa europea, transposada a l'ordenament estatal i català. Està previst en l'article 1 de la llei del canvi climàtic: *l'establiment d'impostos com a instrument per a actuar contra el canvi climàtic*. I està motivada en el preàmbul com una mesura eficaç, que ja és vigent en molts països. També les directives europees del Marc de l'aigua, i la Directiva 2004/35/CE sobre responsabilitat mediambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys mediambientals, i transposada a l'ordenament jurídic espanyol amb Llei 26/2007, de 23 d'octubre, de Responsabilitat Mediambiental, estableixen el concepte de qui contamina, paga, que confirma el Síndic de Greuges en el seu informe del desembre del 2016. Les quantitats recaptades poden destinar-se a promoure l'adequació de la cabana a la capacitat receptora de les ZV, transformant les actuals explotacions en ecològiques i de producció extensiva. El cànon ramader ha de repercutir sobre els titulars de les explotacions porcines

responsables de la contaminació del sòl i de l'aigua i ha de cobrir com a mínim els costos dels processos de recuperació dels aqüífers i descontaminació gradual del sòl.

4.2 Totes les explotacions ramaderes intensives han de complir els mateixos requisits ambientals.

La contaminació depèn del nombre d'animals. No té sentit una classificació de les explotacions que permet, per exemple, autoritzar 10 granges de 2000 porcs, a on es denega la instal·lació d'una de 2.501. S'ha d'acabar amb el parany d'anar autoritzant granges per sota dels 2000 porcs, doncs, en conjunt acaben contaminant més. És una manera de burlar la normativa ambiental, en estalviar-se algunes mesures per prevenir i reduir la contaminació que generen. La classificació en diferents grups es pot entendre per altres finalitats. En cap cas per estalviar-se requisits ambientals, especialment a les ZV

4.3 Les ampliacions de capacitat de les explotacions existents han de complir els mateixos requisits que les noves instal·lacions, i el règim de distàncies mínimes fixat al Reial Decret 324/2000 de 3 de Març

No té cap sentit que les ampliacions, no compleixin els requisits de distància mínima sanitària, a nuclis urbans, etc., que han de complir les noves instal·lacions, Això suposa un avantatge selectiu, que afavoreix a uns determinats empresaris, en un mateix mar jurídic. Això està en contra del dret europeu, i comporta unes greus conseqüències ambientals, per la concentració d'explotacions, molt notòria en les ZV, que provoca transferències de la contaminació entre aigua, sòls i aire, en contra del que estableix la directiva europea d'emissions industrials i que pot tenir conseqüències sanitàries, a més de molèsties a la població propera. És important que s'anul·li aquesta excepció de la normativa perquè més del 70% de les explotacions ramaderes a Catalunya, no compleix amb les distàncies.

També cal revisar la situació de les explotacions ramaderes existents verificant el compliment o no del règim de distàncies i incoar procediments de revisió d'ofici i de declaració de nul·litat de les autoritzacions ambientals atorgades sense respectar el règim de distàncies. Tot aplicant un Pla de tancament de les explotacions en situacions irregulars.

Per no incrementar la densitat i la concentració d'explotacions que accentua la problemàtica cal Informar desfavorablement qualsevol nova instal·lació de granges porcines i qualsevol petició d'ampliació en zones vulnerables i que no respecti el règim de distàncies del Reial Decret 324/2000 de 3 de Març.

Això és viable en el marc del desenvolupament de la competència per dictar normes addicionals en matèria de protecció del medi ambient, incorporar a la Normativa

sectorial aplicable i en particular al Decret 40/2014 de 25 de Març d'ordenació de les explotacions ramaderes, **Disposició que ordeni l'aplicació del règim de distàncies mínimes fixat al Reial Decret 324/2000 de 3 de Març sobre normativa bàsica aplicable a les explotacions ramaderes, no tan sols als supòsits de noves instal·lacions de granges porcines, sinó també als supòsits d'ampliacions** tot establint a l'article 5 i als annexos del Decret 40/2014 reguladors de la ubicació de les explotacions ramaderes un règim estricte regulador de les distàncies mínimes de totes les explotacions aplicables també en cas d'ampliacions. Amb fixació de distàncies mínimes de seguretat a punts de captació d'aigües, zones humides, cursos d'aigua i zona de recàrrega d'aqüífers, no inferior a 300 m.

Mesura addicional protectora motivada per:

- La Llei estatal 8/2003 de 24 d'abril de Sanitat animal, que habilita per aplicar el règim de distàncies també a les ampliacions.
- El risc sanitari de propagació i difusió de malalties.
- La situació d'especial gravetat dels aqüífers contaminats per purins i nitrats d'origen agrari.
- El nivell de concentració de nitrats als sòls agrícoles.
- L'aplicació del principi de prevenció, precaució i cautela que ha d'informar tota actuació en matèria de medi ambient.

4.4 Totes les explotacions integrades han de ser considerades com la mateixa empresa integradora.

El Tribunal Europeu de Justícia ha dictaminat reiteradament, que totes les empreses vinculades (no cal participació en el capital), que controlen la producció, els preus, etc. han de ser considerades com una sola empresa:

debe estimarse que una entidad que posee el control de una empresa y ejerce efectivamente este control interviniendo directa o indirectamente en la gestión de esta última, participa en la actividad económica desarrollada por la empresa controlada y constituye por tanto, en sí misma, una empresa

Això és rellevant, perquè a Catalunya el 75% de les explotacions porcines estan integrades, en pocs grups empresarials, i són responsables en conjunt de la majoria del N generat, l'excedent del qual és la causa principal de la contaminació de l'aigua per nitrats, i de les emissions d'amoníac responsable del canvi climàtic. No pot passar que la majoria d'explotacions que formen part d'una producció controlada per un grup integrador, no apliquin, per exemple, les millors tècniques disponibles, previstes en la disposició addicional quarta del decret 153/2019, per reduir els efectes

contaminants de la seva activitat, especialment en ZV, quan són responsables en conjunt de gran part del N generat.

4.5 No concedir cap mena subvenció a les explotacions ramaderes intensives de les ZV o que apliquin purins a ZV.

Seria contradictori, que mentre contaminen, el sector rebi subvencions. De cap mena. Ni directes. Ni de minimis. Ni indirectes, subvencionant subministres o serveis. Ni a plantes de tractaments. El sector ha d'assumir els seus costos, i no traspassar-los a tota la ciutadania, mentre els beneficis se'ls emporten només uns quants.

4.6 Reduir la quantitat màxima de N que es pot aplicar a les ZV

L'ISA-19 recomana que en determinades zones de molta densitat ramadera i en alguns tipus de sòls, es redueixen les quantitats de N aplicada, per sota de les màximes establertes: *en secans semiàrids, el Programa d'actuació actual estableix una dosi màxima de dejeccions de 170 kg N/ha i any. Malgrat que el Decret diu ben clar que són dosis màximes (no dosis recomanades en totes les situacions), en zones d'elevada densitat ramadera es tendeix a aplicacions properes al màxim, i si això es fa així en totes les parcel·les i tots els anys, s'esdevé un enriquiment excessiu dels sòls en nitrats, i una acumulació excessiva de fòsfor al sòl. En aquestes situacions, atesa la molt baixa pluviometria, és raonable plantejar una reducció de la dosi màxima de dejeccions.*

Això ajudaria a reduir l'excés de N en aquestes zones, De fet, que una mesura de sentit comú com aquesta, hagi de ser considerada com reforçada, demostra la poca predisposició del DARPA i el DTES en posar fil a l'agulla per assolir els objectius de prevenir i reduir la contaminació.

4.7 Incloure en els 170 kg/N/any el N dels fangs de les depuradores i altres tipus de fertilitzants que s'apliquen a sòls agrícoles, de manera clara i controlable.

L'ISA-19, destaca la problemàtica dels fangs de depuradora: *la pressió de nitrogen a les zones vulnerables no ve tan sols del que s'aplica com a dejeccions ramaderes o com a fertilitzants minerals, sinó també del que contenen els materials orgànics que entren dins l'àmbit de la normativa de residus, entre els quals destaquen els fangs de depuradora, dels quals n'hi ha gran disponibilitat a Catalunya. A l'hora d'incrementar capacitat de bestiar, la normativa actual no estableix cap limitació als increments d'aplicació de fangs de depuradora en zona vulnerable.*

A les dosis màximes de nitrogen per hectàrea que es poden aplicar en zones vulnerables, segons l'annex 5 del decret 153/2019, sense superar els límits establerts

de N total, a més del N de les dejeccions, dels fertilitzants minerals o en aigua de reg, caldria afegir el N dels fangs aplicats, i d'altres fertilitzants

4.8 Redactar i implementar un Pla de descontaminació dels aqüífers declarats vulnerables per contaminació de les aigües per nitrats.

Malgrat el greu estat actual dels aqüífers, ni el departament de Territori, ni l'ACA, han elaborat cap pla estructurat per recuperar-los. No sabem quins són els que es poden recuperar, ni com es, ni en quin termini. Aquesta mesura ja va ser proposada pel Síndic de Greuges, en el seu Informe sobre la contaminació provocada pels purins a Catalunya, de desembre del 2016, i que l'administració ha ignorat.

4.9 Anàlisis obligatòries dels sòls que són base de les aplicacions de les dejeccions en ZV, i de les aigües subterrànies afectades.

El control actual de les quantitats de N aplicades en els sòls o bé és inexistent, o bé de molt difícil comprovació, doncs depèn de registres incontrolables. El millor control possible són les anàlisis dels sòls per determinar el seu estat, d'acord amb la consideració 24 de la directiva 2010/75/UE, per revisar, en funció dels resultats, els plans de dejeccions vigents. De fet, des del 2013, aquesta directiva i el decret legislatiu 1/2016, obliguen a la presentació d'un informe base o de partida de l'estat actual dels sòls i de les aigües subterrànies a aquelles explotacions que estan en el seu àmbit d'aplicació.

És important començar pels més pròxims a l'explotació, perquè són els que tenen més risc d'estar contaminats, com s'indica tant en l'ISA-19, la Memòria ambiental i l'informe de l'ACA. Tots els sòls situats en un radi inferior de 10 km de les explotacions, han de ser els primers, doncs com diu l'ISA-19, l'informe tècnic de l'ACA i altres estudis són els que estan més contaminats.

Per tant cal exigir l'obligatorietat d'analitzar els sòls que configuren la base agrícola per aplicar les dejeccions i l'estat de l'aqüífer, amb la periodicitat mínima establerta en les directives europees, per empreses de control ambiental a càrrec dels titulars de les explotacions.

A fi de complir els objectius sobre la contaminació atmosfèrica i amb la legislació de la Unió sobre la protecció de l'aigua, la DEI considera necessari establir controls més adequats de l'estat dels sòls on s'apliquen. L'apartat 1b de l'article 14 de la DEI, relatiu a les condicions del permís, insta als Estats membres d'assegurar-se que amb les condicions de l'autorització ambiental integrada es garantirà la protecció del sòl i de les aigües subterrànies, així com el control i la gestió dels residus generats per la instal·lació: per tant, els sòls s'han de considerar com a part de les instal·lacions.

Los Estados miembros se cerciorarán de que el permiso incluya todas las disposiciones necesarias para el cumplimiento de los requisitos establecidos en los artículos 11 y 18.

Tales medidas incluirán, como mínimo, lo siguiente:

*b) las adecuadas prescripciones que garanticen la protección del suelo y de las aguas subterráneas, así como las medidas relativas **al control y la gestión de los residuos generados por la instalación;***

En coherència, l'informe de partida ha d'incloure l'estat actual de la contaminació de la totalitat dels sòls que constitueixen la base agrícola a on s'apliquen les emissions de nitrogen provinents de dejeccions ramaderes generades a la instal·lació. A més s'han de preveure els controls periòdics que obliga la DEI.

Aquest informe base de partida és absolutament necessari per conèixer quins sòls són aptes per aplicar dejeccions ramaderes. Seria una irresponsabilitat, continuant aplicant dejeccions en sòls ja contaminats per excés de nutrients, com nitrogen, fòsfor, potassi, coure o zinc, i els seus efectes en l'augment de la contaminació de les aigües subterrànies per nitrats.

No exigir l'informe base de partida, aniria en contra dels principis de cautela i d'acció preventiva, del principi de correcció dels atemptats al medi ambient, preferentment en la font mateixa, establerts en el capítol XX del TFUE, sense perjudici de qui en sigui el responsable, car seria una greu irresponsabilitat autoritzar activitats classificades com a contaminants sense ni tan sols, intentar esbrinar els seus efectes reals. Aquesta actuació seria contrària a l'objectiu de prevenir, evitar i reduir la contaminació de la DEI.

A més, si no s'inclou l'informe de base o partida, s'actuariaria en contra del principi de qui contamina paga, ja que no es podrà realitzar una comparació quantitativa entre l'estat dels sòls i de les aigües subterrànies abans de l'inici de l'activitat i després del cessament definitiu d'aquesta, a fi de determinar si s'ha produït un increment significatiu de la contaminació, que obligui als seus responsables a restablir l'estat que tenien en l'informe base de partida. D'acord amb el principi del que contamina paga, en avaluar la importància de la contaminació del sòl i de les aigües subterrànies causada pel titular, podria donar lloc a l'obligació de restablir l'emplaçament de la instal·lació a l'estat descrit en l'informe de la situació de partida- Els Estats membres tindran en compte les condicions del permís que s'ha aplicat en el transcurs de l'activitat realitzada, les mesures de prevenció de la contaminació adoptades per a la instal·lació i l'increment relatiu de la càrrega de contaminació en comparació amb l'assenyalada en l'informe de la situació de partida.

Si la societat no es pot rescabalar del deteriorament ocasionat per la contaminació dels sòls i de les aigües subterrànies, per part dels seus responsables, per la manca de rigor de les autoritats i funcionaris de l'òrgan competent, aquests poden esdevenir responsables subsidiaris, per no exigir la presentació d'un informe obligatori, necessari per determinar les quanties dels danys ocasionats.

A més l'avaluació dels sòls i de les aigües subterrànies ha de ser periòdica. En l'article 14 de la DEI, relatiu a les condicions del permís, insta a adoptar mesures i requisits necessaris en matèria de control de les emissions, especificant la metodologia del mesurament, la freqüència i el procediment d'avaluació, comunicació dels resultats, i el manteniment i supervisió periòdics de les mesures adoptades per a evitar les emissions al sòl i a les aigües subterrànies. L'article 3 de LLEI 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic, també comporta el deure dels poders públics d'avaluar contínuament i periòdicament l'impacte ambiental per tal que el seu resultat s'hagi de tenir en compte en la presa de decisions respecte a la política concreta.

4.10 Auditoria independent, de tots els informes ambientals des de març del 2016, dels expedients de les ampliacions de capacitat o noves instal·lacions d'explotacions ramaderes en ZV, que hagin informat favorablement a l'establiment de noves places, i també sobre de la idoneïtat i dels actuals plans de gestió de dejeccions.

És difícil d'entendre, després de l'informe tècnic de l'ACA del 2016, que en les 10 comarques que concentren una altíssima densitat de places de porcs, (75% del total de les places), i que han concentrat un percentatge semblant de les noves places, els informes ambientals siguin positius. És increïble.

Per això reclamem una auditoria, per comprovar si els continguts s'ajusten a les normatives europees, si els professionals o empreses signants són persones habilitades, i no tenen conflicte d'interessos, si el tràmit i autoritzacions de funcionaris i responsables, són els adequats per assegurar la integritat del medi ambient i la protecció dels recursos naturals.

En aquest sentit, recordem la consideració 24 de la directiva 2010/75/UE:

- *Per garantir que el funcionament d'una instal·lació no deteriori la qualitat del sòl ni de les aigües subterrànies, és necessari determinar, recolzant-se en un informe de la situació de partida, l'estat del sòl i de les aigües subterrànies. Aquest informe haurà de constituir un instrument pràctic que permeti, en la mesura del possible, realitzar una comparació quantitativa entre l'estat de l'emplaçament de la instal·lació descrita en l'informe i l'estat d'aquesta implantació després del cessament definitiu d'activitats, a fi de determinar si s'ha produït un increment significatiu de la contaminació del sòl i de les aigües subterrànies. L'informe de la situació de partida*

ha de contenir informació que utilitzi les dades existents sobre les mesures realitzades en el sòl i les aigües subterrànies i les dades històriques relatives a les utilitzacions prèvies del terreny que es tracti.

Si en els informes ambientals dels expedients de les ampliacions de capacitat o noves instal·lacions d'explotacions de les ZV, consta la situació de partida com la que descriu l'ACA, és impossible que les seves conclusions siguin favorables.

Amb relació als plans de gestió de les dejeccions ramaderes, també és difícil d'entendre les hectàrees que són base agrícola per aplicar dejeccions de purí porcí, només siguin les 286.000 que corrobora la MEMÒRIA D'AVALUACIÓ D'IMPACTE DE LES MESURES PROPOSADES que acompanya al Decret 153/2019, quan afirma que *el nombre d'hectàrees que reben purins són aproximadament 286.000*. Segons l'ISA-2019 el N dels purins porcins representa al voltant de 75% de les dejeccions. El total de N les dejeccions segons el mateix informe és de 88.971.287 kg, als que hem de sumar-hi els 51.700.000 kg de N dels fertilitzants minerals, resultant un total de 140.671.287 kg. A més s'hauria d'afegir el N d' altres fonts com ja s'ha indicat en l'al·legació 3.

Però només comptant amb 140.671.287 kg, i suposant que s'apliquen a raó de 170 kg/ha, necessitaríem 827.478 ha. Això no quadra ni cap per avall. I és molt dubtós que en els plans de gestió figurin parcel·les per aplicar purins a centenars de kms. Una auditoria sobre la idoneïtat dels plans de gestió de dejeccions ramaderes és una mesura que s'ha d'aplicar urgentment.

4.11 Redacció, tramitació i aprovació d'un Pla Director Urbanístic per la regulació de la instal·lació de noves explotacions ramaderes porcines i per l'ampliació de les preexistents amb establiment de paràmetres mínims, regulació de condicions, limitacions i prohibicions, pel que fa a:

- Distàncies mínimes entre explotacions porcines i a altres explotacions ramaderes, a nuclis urbans i habitatges, a cursos d'aigua i a pous de subministrament d'aigua, més restrictives que les previstes al Reial Decret 324/2000 de 3 de Març.
- Imposició del compliment d'una superfície mínima de parcel·la no inferior al doble de la Unitat Mínima de Conreu.
- Prohibició d'explotacions ramaderes de dimensions i naturalesa industrial.
- Prohibició de noves granges o ampliacions en zones declarades vulnerables o vulnerades.
- Establiment d'una ocupació màxima de finca no superior al 4%.
- Regulació d'una edificabilitat màxima per nau no superior a 500 m².
- Establiment d'una façana màxima no superior a 50 metres de longitud.

- Regular i establir una densitat màxima de granges per municipi.
- Establir una distància mínima no inferior a 300 m amb relació a zones humides, pous, cursos d'aigua i zona de recàrrega d'aqüífers.
- Exigència d'un Programa de vigilància i control ambiental.

5. Declarar zona vulnerable als nitrats a tots els municipis de Catalunya i aplicar a tots ells els programes d'actuació reforçats previstos a les actuals zones vulnerables en relació amb la contaminació per nitrats que procedeixen de fonts agràries.

Si bé el criteri del DARPA i del DTES, és enrocar-se en la definició de Zona vulnerable que en fa la directiva 91/676/CEE, és ben cert que no és un criteri que sempre ha compartit l'administració. La mesura de declarar zona vulnerable a tot el territori de Catalunya ja va ser proposada pel Consell Assessor pel Desenvolupament sostenible (CADS) quan ho va advertir en el seu informe 37/2008 sobre el decret 136/2009: "*el CADS vol assenyalar que atesa la fragilitat de les aigües subterrànies caldria valorar la possibilitat d'aplicar la consideració de zona vulnerable a tota la superfície del país, tal com han fet alguns països europeus (Alemanya, Àustria, Dinamarca, Finlàndia, Irlanda, Luxemburg, i Països Baixos). D'aquesta manera, el pla d'actuació i totes les mesures contingudes al decret serien aplicables a tot Catalunya*".

De fet l'article 193 del TFUE possibilita l'adopció per part dels estats membres de mesures més protectores, sempre que siguin compatibles amb els tractats.

Las medidas de protección adoptadas en virtud del artículo 192 no serán obstáculo para el mantenimiento y la adopción, por parte de cada Estado miembro, de medidas de mayor protección. Dichas medidas deberán ser compatibles con los Tratados y se notificarán a la Comisión.

No sembla que aquesta mesura vulneri cap tractat, com ho demostra els estats que ja l'han adoptada. És simplement la voluntat de prioritzar la protecció del medi ambient i dels recursos naturals, als interessos des sector ramader.

Només resta el 24% d'aigua subterrània en bon estat. No creiem que sigui necessari argumentar la importància que té l'aigua. Sí que reproduïrem literalment una motivació de la Directiva Marc de l'Aigua:

El agua no es un bien comercial como los demás, sino un patrimonio que hay que proteger, defender y tratar como tal.

- Que es considerin aquestes al·legacions
- Que la IAEDEN sigui part interessada en el procediment, tal i com preveu la normativa vigent.

Signat, als efectes escaients

IAEDEN-Salvem l'Empordà